Adrian NICOLI

Metode moderne de predare-învățare

Noiembrie, 2016

METODE MODERNE DE PREDARE-ÎNVĂȚARE

Prof. inv. primar Adrian NICOLI

Programele moderne includ metode active care se îndepărtează mai mult sau mai puțin de predarea tradițională sau de transmiterea convențională a informațiilor pentru a obține în schimb din partea tuturor o participare activă la rezolvarea problemei pusă în discuția. Alegerea metodelor reprezintă un aspect de fond şi nu de formă. Ea se realizează în funcție de participanți, dar şi de obiectivele propuse.

În contextul reformei sistemului de învățământ elevul este „pionul" principal, cel care dă „tonul" schimbării. Astfel că, în locul unei şcoli care punea în centrul preocupărilor sale conținutul învățământului şi profesorul, nesocotind cerințele elevului, astăzi este promovată şcoala care ține seama de interesele şi trebuințele lui specifice, permițând acestuia împlinirea sa. Elevul trebuie să fie învățat să treacă de la „a şti" la „a şti să facă". Profesorul trebuie să manifeste creativitate profesională şi să utilizeze, în manieră modernă metodele clasice, dar şi strategiile noi de provocare şi dirijare a gândirii şi acțiunii elevilor, pentru a obține eficiență maximă. Elevul trebuie să fie ajutat să-şi manifeste şi să-şi dezvolte personalitatea, fiind lăsat să se exprime, să acționeze conform cu preocupările, înclinațiile şi interesele sale. Promovarea metodelor moderne de instruire, a metodelor interactive, a devenit o reală necesitate. Este important ca elevul să ajungă să se identifice cu sarcina de învățare. Accentul nu mai cade pe cantitatea informațiilor pe care un elev poate s-o asimileze, ci pe valoarea informației pentru acel elev. Elevii discern între ceea ce are valoare şi utilitatea practică şi ceea ce e lipsit de aceste proprietăți. Ei trebuie să gândească critic, creativ, constructiv.

Metodele active se bazează în special, pe examinarea problemelor în grupuri mici şi pe discuții dirijate, conform schemei de desfăşurare a sesiunilor de formare sau instruire specifice formării adulților.

Învățarea activă este strategia prin care elevul este ajutat:

- să-şi asume responsabilitatea față de propriul proces de învățare;
- să-şi formeze deprinderi de muncă intelectuală;
- să-şi formeze opinii argumentate;
- să înțeleagă logica argumentelor;
- să lucreze în cooperare cu alți elevi.

Metodele formării şi instruirii participative moderne pot şi trebuie folosite în combinația cu cele tradiționale.

Metodele de participare activă au meritul de a genera contexte în care se manifestă diferențele, ca şi în viața de toate zilele.

Alegerea metodei nu reprezintă un scop în sine, ci se realizează în funcție de obiectivele propuse, conținuturile de învățare aferente, ținându-se cont, nu în ultimul rând, şi de modalitățile de integrare adecvată în strategia generală. Există numeroase tipuri de metode participative, printre care amintim:

- Problematizarea;
- Învățarea prin descoperire;
- Metoda „ciorchinelui";
- „Să dezlegăm misterul";
- „Citeşte-scrie şi tu! "

Problematizarea este o metodă de tip activ-participativ, care constă în crearea şi rezolvarea unor situații problematice cu scopul de a activa gândirea şi de a dezvolta creativitatea elevilor.

Problematizarea determină un anumit tonus intelectual, ea contribuie la formarea unei gândiri problematizante, ostilă rutinei, capabilă să dezavueze precepte, să inventeze, să lucreze pe cont propriu. Mulți specialişti consideră că problematizarea, ca şi învățarea prin descoperire drept orientări metodologice, capabile să optimizeze utilizarea metodelor aşa-zis tradiționale, clasice. Se consideră, de asemenea că problematizarea crează fondul necesar învățării prin descoperire.

Valențe activizatoare:

- educă formele de creativitate la elevi;
- solicită elevilor un susținut şi complex efort intelectual pentru a ajunge singuri la noi adevăruri, a găsi, a le explica şi aplica;

- pe baza cunoştinţelor însuşite anterior, declanşează procese ale gândirii în jurul unei întrebări pentru a ajunge la cunoştinţe noi.

Schema generală în aplicarea problematizării în procesul didactic se referă la activitatea învăţătorului şi la activitatea elevului.

Aplicarea unor chestionare, grile conferă eficienţa studiului, atractivitate şi ridică semnificativ gradul de activism al elevilor. În timpul desfăşurării lecţiei, prin folosirea acestei metode, elevul nu va descoperi noutăţi, ci numai cauzele unui fenomen social, economic, politic, care derivă din studierea unui text istoric.

Problematizarea prezintă următoarele avantaje:

- dezvoltă imaginaţia creatoare şi gândirea divergentă;
- solicită şi dezvoltă creativitatea elevilor obişnuindu-i să gândească şi să realizeze conexiuni;
- reprezintă una dintre cele mai recomandate metode de învăţământ ale didacticii moderne, care trebuie folosită cu predilecţie în actualul stadiu al reformei învăţământului.

Metoda „ ciorchinelui"

Este o metodă grafică ce stimulează gândirea critică şi creativitatea elevilor. Elevii sunt puşi în situaţia de a crea o structură grafică, utilizând informaţiile acumulate la o lecţie ori să ajungă să descopere noi informaţii după lectura unui text.

Metoda „ciorchinelui" dezvoltă la elevi:

- capacităţile cognitive (identificarea, examinarea, definirea, construirea);
- capacităţi de evaluare şi autoevaluare;
- abilităţi de muncă în echipă;
- atitudini.

„Să dezlegăm misterul"

Este o metodă folosită pentru a dezvolta gândirea critică şi creativă a elevilor.

Elevii, în grupe de 4-5 elevi, trebuie să organizeze într-o structură grafică informaţiile scrise pe mai multe jetoane, cu scopul de a descoperii cunoştinţele sau pentru a descoperi DE CE?. Elevii vor realiza această structură lipind jetoanele pe o foaie mare şi vor trasa legăturile cu o culoare. Produsele finale vor fi expuse pe tablă, fiecare grupă îşi prezintă produsul, profesorul fixează noile cunoştinţe descoperite de elevi. În final, li se cere elevilor să scrie un eseu de 10 minute, în care să prezinte ce au învăţat despre tema discutată.

„Citeşte – scrie şi tu! "

Această metodă are ca scop dezvoltarea capacităţii de a citi cu atenţia un text, de a „simţi" mesajul scris, dar şi dezvoltarea creativităţii elevilor.

Metoda se aplică individual.

1. Pentru început învăţătorul pune la dispoziţia elevilor un fragment dintr-o sursă istorică, îndemnându-i să citească cu atenţie textul.
2. Elevii împart apoi foaia de hârtie în două părţi; pe prima coloană transcriu partea de text care i-a impresionat în mod deosebit, iar pe a doua coloană explică de ce au făcut alegerea.
3. Învăţătorul cere elevilor ca în partea de jos a foii să rescrie partea finală a textului, să dea un alt sfârşit. Se acceptă şi să reformuleze o parte din text.
4. Se trece la citirea rezolvărilor. Învăţătorul consemnează câţi elevi s-au oprit asupra aceleiasi părţi a textului. Aceasta se comentează cu multă atenţie împreună cu elevii.
5. La final, învăţătorul apreciază activitatea elevilor.

Diferenţa dintre didactica tradiţională şi cea actuală constă în modul de concepere şi organizare a situaţiilor de învăţare (riguros dirijate în primul caz şi având autonomie de diferite grade, în cel de-al doilea). Altfel spus, o strategie este legitimă sau ilegitimă nu în general, ci potrivit unor circumstanţe concrete; învăţătorul eficace este acela care ştie să selecţioneze, să combine, să varieze diferite metode, alegând strategii adecvate.